

Грищенко Д. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ
З УКРАЇНИ НА СВІТОВИЙ РИНOK**

Чорна металургія – одна з провідних базових галузей національного господарства України та одна з потужних у світі. Протягом майже десятиліття (до 2012 р.) Україна посідала 6-те місце в світі за обсягами виплавленої сталі. За рейтингом Світової асоціації виробників (World Steel Association, WSA) у 2013 р. Україна виплавила 30,4 млн тонн сталі, посіла 7-ме місце в світі. Однак у зв'язку з кризою та зменшенням попиту на сталь на світовому ринку за останні роки виробництво сталі скоротилося на 15,6%. Чорна металургія залишається експортноорієнтованою сферою економіки України. 85,5% загального обсягу сталі і прокату експортувалось переважно до країн Європи та Близького Сходу [1]. Металургійна галузь України є складовою світової металургійного комплексу, формує пропозицію на світовому ринку металопродукції, тому основну увагу дослідників приділено саме аналізу світових тенденцій розвитку ринку, з одного боку, та умов участі України в ньому – з іншого.

Аналіз експорту металопродукції України показує, що Україна має конкурентні переваги на міжнародному ринку металопродукції тільки за 8-ма зі 143-х товарних позицій. У структурі експорту практично відсутні високо-технологічні марки сталі. Протягом декількох останніх років світове виробництво сталі зростало в середньому на 42,686 млн тонн, що фактично еквівалентно обсягам виробництва металопродукції в Україні у найбільш успішному для галузі 2007 р. Основними виробниками сталі в світі були та залишаються Китай, Японія, США, Індія, Росія, Північна Корея, Німеччина, Туреччина, Бразилія та Україна. Але за даними WSA, за останні роки Україна поступово скорочує обсяги виробництва сталі, втрачає високий рейтинг серед світових виробників. Зростання конкуренції на світовому ринку за участі країн

Азіатсько-Тихоокеанського регіону супроводжується зменшення частки України в світовому виробництві [2].

Поставки української металопродукції у 2017 р. відбувались на ринки країн ЄС (32,3% експорту), Близького Сходу (14,3%) та інші країни Європи, включаючи Туреччину (14%). У той же час, імпортована металопродукція на 38,9% надходила з країн СНД, 26,1% – з ЄС, 25,6% – Азії. За підсумками 2017 р. українські металургійні підприємства скоротили експорт продукції, в порівнянні з 2016 р., на 17,6% (до 14,58 млн т). Так, у 2017 р. металургами було вироблено 18,44 млн т металопрокату (86% від аналогічного періоду 2016 р.), з яких експортовано 79,1% або 14,59 млн т, у 2016 р. частка експорту булавищою і складала 82,4%. Питома вага напівфабрикатів в експорті у 2017 р. склала 43,1%, частка плоского прокату – 33,1%, довгомірного – 23,8% [3].

Зазначимо, що основними ринками збути української металопродукції у 2019 р. були країни ЄС-28 (34%), Африки (17,7%) та Близького Сходу (11,1%). За останні п'ять років експорт України до країн СНД суттєво скоротився. Якщо у 2013 р. частка поставок на ринки країн СНД була на рівні 18%, то у 2019 р. вона зменшилась до 8,8%, тобто майже на 10%. У товарній структурі експорту протягом 2019 року у натуральному виразі найбільше скоротились поставки чавуна – на 20%. На початку 2020 р. експерти позитивно оцінювали та прогнозували зростання експорту чавуна на зовнішній ринок. Незважаючи на те, що темпи зростання експорту залізорудної сировини та сталевих напівфабрикатів за вересень-жовтень 2019 р. пригальмувались, річні обсяги були задовільними. Протягом 2020 р. експерти прогнозували зростання продажів руди та напівфабрикатів у натуральному вимірі на 6% та 16%. Прогнози щодо експорту металопродукції з більш високою вартістю – сталевого прокату та труб були більш стриманими. Так, у 2020 р. експорт поставки прокату в натуральному вираженні можуть скоротитися на 4% порівняно з 2019 р., а труб – на 6%. Валютна виручка від поставок прокату у 2020 р. за оцінками може скоротитися на 20% порівняно з 2019 р., а від труб – на 14%. На ціни світового ринку впливатиме той факт, що світовий ринок

металопродукції перебуває у затяжній кризі, тому вже наприкінці 2019 р. певні світові виробники зупинили виплавку прокату задля скорочення збитків у майбутніх періодах.

За оцінками Державної служби статистики України в листопаді-грудні 2019 р. середньомісячні обсяги та виручка від експорту української продукції залишалась на рівні вересня-жовтня 2019 р. Виходячи з експортних котирувань на умовах поставки FOB, українські експерти вважають, що свого мінімуму ціна на сталь досягла у жовтні – на початку листопада 2019 р., а в листопаді відбулась цінова стабілізація. Хоча ціни у листопаді 2019 р. були на 20-30% нижчі за середньорічний рівень 2018 р., вони все ж таки в середньому зросли на 2–11% за різними видами продукції [4]. Передбачити кон'юнктуру ринку металопродукції надто складно, але початок глобальної кризи у зв'язку з поширенням коронавіруса COVID-19 суттєво скротить попит на металопродукцію, а ціни продовжуватимуть падіння. Стабілізація ринку залежатиме від стану світового ринку нафти та газу, спільної позиції країн ОПЕК+ з питань скорочення видобутку нафти, результату вирішення торгових суперечок між Росією та Саудівською Аравією. Провідними споживачами металопродукції виступають компанії будівельної галузі розвинених країн та Китаю. Падіння фінансових індексів в Китаї та США, двох основних драйверів глобального розвитку, зростання державних видатків на медичну галузь для подолання епідемії, збільшення соціальних витрат з бюджетів країн, вказує на подальше поглиблення кризи світового ринку металопродукції. У зв'язку з цим, можемо зазначити, що наступні декілька місяців будуть показовими для світової економіки щодо масштабів та глибини спаду. Сподіваємося, що після занепаду настане відродження економіки, але наскільки швидко воно відбудуватиметься, покаже час.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня асоціація сталі [Електронний ресурс]. URL: <https://www.worldsteel.org/steel-by-topic/statistics.html>.
2. Україна бачить зростання імпорту вугілля у 1,5 рази за чотири місяці 2018 року // КиївПост. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/ukraine-sees-coal-imports-rise-1-5-times-four-months-2018.html>.

3. Металурги пропонують перезапустити групу Україна – ЄС зі сталі. Укрметалургпром [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrmetprom.org/8320-2/>.
4. Експорт української металопродукції у 2019–2020 роках [Електронний ресурс]. URL: [https://business.ua/news/8283-eksport-ukrajinskoji-metaloproduktsiji -u-2020-rotsi](https://business.ua/news/8283-eksport-ukrajinskoji-metaloproduktsiji-u-2020-rotsi).